

СУЧАСНІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ ГОМЕОПАТИЧНИХ ЛІКАРСЬКИХ ПРЕПАРАТІВ НА ОСНОВІ ПРОДУКТІВ БДЖІЛЬНИЦТВА

О.І.Тихонов, Л.І.Шульга, Г.Б.Ходарченко, Н.А.Чорна

Національний фармацевтичний університет

Ключові слова: гомеопатія; продукти бджільництва; лікарський засіб

Узагальнено та систематизовано сучасні аспекти щодо розробки вітчизняних гомеопатичних лікарських препаратів. Розглянуто нормативну базу виробництва гомеопатичних лікарських засобів та внесок співробітників кафедри аптечної технології ліків у її створення — розробка загальних статей до ДФУ (доп. 1): “Гомеопатичні лікарські засоби”, “Лікарська рослинна сировина для гомеопатичних лікарських засобів”, “Матричні настойки для гомеопатичних лікарських засобів”. Наведені здобутки наукової школи академіка Української АН Тихонова О.І. у розвиток гомеопатії в Україні. Визначено перспективність використання продуктів бджільництва, зокрема отрути бджолої при розробці нових гомеопатичних лікарських препаратів. Представлені результати наукової роботи зі створення базисних препаратів “Apis Mellifica” і “Ani”, а також гомеопатичних гранул на їх основі “Apis C6” та “Ani-гран”, запропонованих для лікування алергійних захворювань і набряків різного генезу відповідно. Висвітлено перспективність проведення фундаментальних досліджень у гомеопатичному напрямку із застосуванням продуктів бджільництва.

Сьогодні гомеопатичний метод лікування став варіантом вибору профілактики та лікування гострих і хронічних хвороб у випадках, коли не допомагають загальноприйняті методи.

У теперішній час досягнення медицини призвели до зростання ускладнень та шкідливої побічної дії багатьох ліків. Тисячі людей у всьому світі оцінили ефективність гомеопатичної терапії завдяки максимальній наближеності гомеопатичних лікарських засобів (ЛЗ) до організму хворого, відсутності токсичності, можливості тривалого використання без формування звикання, а також перспективності в екологічному та економічному відношенні [1, 2, 6].

Гомеопат — уважний спостерігач, який розуміє пацієнта та шукає причини (внутрішні або зовнішні), які знаходяться в основі його функціональних можливостей та патологічних змін [5, 8, 12].

Якщо фармакотерапевтичному лікуванню властивий нозологічний підхід під час призначення лікування (діагноз-ліки), то гомеопатичному — підбір лікарських препаратів у відповідності зі станом хворого (принцип подібності), який працює в діапазоні гранично малих доз з урахуванням, окрім наявних діагнозів, індивідуальності клінічної картини перебігу кожного захворювання, залежності прояву клінічної симптоматики від впливу факторів навколишнього середовища тощо [3, 10, 14].

Зараз гомеопатію як метод лікування включено до національної системи охорони здоров'я. Вітчизняна гомеопатична фармація, організація роботи спеціалізованих аптечних установ знаходяться на етапі становлення та законодавчого регулювання. Незважаючи на більш ніж півтора столітню традицію української гомеопатії, вітчизняні гомеопатичні ЛЗ,

в основному, виготовляються у спеціалізованих аптеках у вигляді екстемпоральних лікарських форм.

В Україні із затвердженням наказу МОЗ УРСР №165 від 03.08.89 р. “Про розвиток гомеопатичного методу в медичній практиці і поліпшення організації забезпечення населення гомеопатичними лікарськими засобами” почалося поширення та розвиток мережі гомеопатичних аптек і центрів, що виготовляють гомеопатичні ЛЗ, віднесені до фармакологічних препаратів (Закон України “Про лікарські засоби”) [7].

Створення нормативної бази відносно виробництва, контролю якості, реалізації та раціонального застосування гомеопатичних препаратів здійснюється на основі досвіду країн світу у поєднанні з вітчизняними досягненнями системи охорони здоров'я.

Традиційно для виробництва гомеопатичних препаратів застосовується керівництво В.Швабе “Гомеопатические лекарственные средства”, яке залишається і до сьогодні діючим нормативним до-

Рис. 1. Внесок кафедри АТЛ у розвиток гомеопатії в Україні

кументом, оскільки гомеопатичні ЛЗ не були включені до жодної з державних фармакопей СРСР та не мали фармакопейного статусу.

З 1 квітня 2004 року в Україні вступив у дію документ Доповнення 1 до ДФУ 1-го видання, в який включено розділ "Гомеопатичні лікарські засоби" та наведено 3 статті: "Гомеопатичні лікарські засоби", "Лікарська рослинна сировина для гомеопатичного застосування" та "Матричні настойки для гомеопатичного застосування", в розробці яких брали участь співробітники кафедри АТЛ НФаУ. Введення у дію вказаних статей надає фармакопейного статусу гомеопатичним ЛЗ та є офіційною підставою для здійснення контролю їх якості не тільки за допомогою керівництва В.Швабе [4].

З метою подальшого розвитку гомеопатії необхідним є впровадження наукових розробок та створення нових гомеопатичних ЛЗ.

Одним з напрямків наукових досліджень кафедри аптечної технології ліків НФаУ є "Створення гомеопатичних лікарських засобів" (№ держреєстрації 0103U000480). Науковцями під керівництвом академіка Української академії наук, професора, завідувача кафедри аптечної технології ліків Тихонова О.І. зроблено значний внесок у розвиток вітчизняної гомеопатії. Результатом плідної праці у цьому напрямку є відкриття спеціалізації "Технологія гомеопатичних лікарських засобів" (з 1995 р.), видання наукової літератури: "Справочник экстенпоральной рецептуры. Аллопатия и гомеопатия" (1999 р.), підручника "Основи го-

меопатической фармации" (2002 р.), "Практикум по технологии гомеопатических препаратов" (2006 р.), "Комплексные гомеопатические препараты" (2006 р.), посібників для позааудиторної роботи студентів "Введение в гомеопатию. Краткая история развития гомеопатии в Украине" (2006 р.), "Основные принципы гомеопатии. Закон исцеления Геринга. Особенности прописывания гомеопатических рецептов" (2006 р.), "Теоретические основы механизмов действия гомеопатических лекарственных средств" (2006 р.), "Гомеопатические группы лекарств. Комплексная гомеопатия. Лекарства, близкие к гомеопатии" (2006 р.) (рис. 1). Основні принципи гомеопатії викладені також у розділах посібника "Учебное пособие по аптечной технологии лекарств"

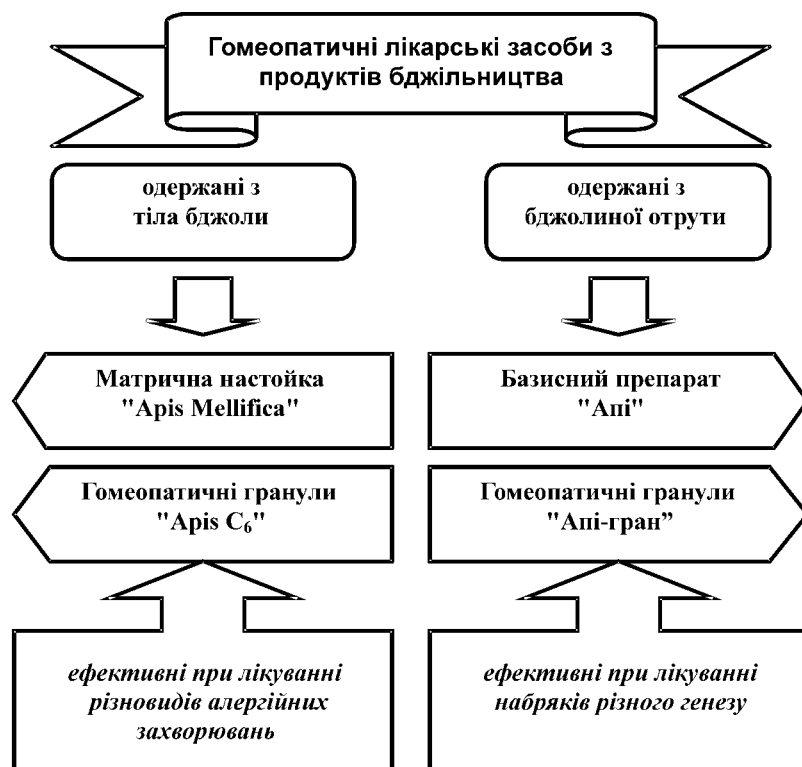

Рис. 2. Фармакологічна активність гомеопатичних препаратів з продуктів бджільництва

(1998 р.) та підручника “Технологія лікарств” (2006 р.).

Перспективи розвитку гомеопатії в Україні, сучасний стан створення гомеопатичних лікарських засобів, технологічні аспекти їх виготовлення та власні досягнення вчених кафедри АТЛ НФаУ постійно розглядаються в межах міжнародних науково-практичних конференцій, конгресів та з’їздів.

В якості джерел для виготовлення гомеопатичних лікарських препаратів використовується сировина рослинного, мінерального та тваринного походження, більша частина якої є специфічною для гомеопатичного методу лікування [9, 11, 13, 15].

Враховуючи досвід наукової роботи кафедри АТЛ зі створення вітчизняних препаратів на основі продуктів бджільництва, ми вважаємо перспективним застосування бджолиної отрути для створення гомеопатичних ЛЗ.

Особливість дії отрути бджолиної на нервову, серцево-судинну систему, її здатність розширювати судини мозку, стимулювати діяльність гіпофізарно-наднирничкової системи, знижувати згортання крові дозволяють застосувати цей продукт бджільництва при цілому ряді захворювань.

Всебічне вивчення хімічного складу отрути бджолиної визначило концепцію її застосування як

перспективної сировини при розробці гомеопатичних препаратів.

На підставі вищевикладеного було заплановано та захищено кандидатську дисертаційну роботу на тему: “Розробка технології та методів стандартизації препаратів протиалергійної дії на основі *Apis Mellifica*” (керівник доктор фармац. наук Тихонова С.О.) та завершено виконання ще однієї кандидатської дисертаційної роботи гомеопатичного напрямку на тему: “Створення гомеопатичного лікарського засобу на основі бджолиної отрути” (керівник акад. УАН, доктор фармац. наук Тихонов О.І.) [3, 4] (рис. 2).

На теперішній час проводяться наукові дослідження (запланована кандидатська дисертаційна робота) зі створення гомеопатичної м’якої лікарської форми: “Розробка складу та технології гомеопатичної мазі для застосування в дерматології” (керівник акад. УАН, доктор фармац. наук Тихонов О.І.).

ВИСНОВКИ

1. Співробітниками кафедри аптечної технології ліків НФаУ зроблено певний внесок у динамічний розвиток гомеопатичного напрямку в аспекті створення та впровадження в медичну практику лікарських препаратів на основі продуктів бджільництва.

2. Сумісними зусиллями науковців фармації та медицини обґрунтовано раціональне використання алопатичних і гомеопатичних засобів, підтверджено на практиці теоретичні положення гомеопатичного методу, визначено необхідність подальших фундаментальних досліджень у гомеопатичному напрямку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кейн С. Гомеопатическая фармация: Введ. и руковод. — М.: Гомеопатическая медицина, 2002. — 256 с.
2. Лопатинська О.І. //Вісник фармації. — 2005. — №3 (43). — С. 48-50.
3. Осипенко С.Ю. Розробка технології та методів стандартизації препаратів протиалергійної дії на основі *Apis mellifica*: Дис. ... канд. фармац. наук: 15.00.01. — Х., 2002. — 137 с.
4. Пасічник М.Ф. Створення гомеопатичного лікарського засобу на основі отрути бджолиної: Дис. ... канд. фармац. наук: 15.00.01. — Х., 2007. — 172 с.

5. Тихонов А.И., Вишневецкая Л.И. Введение в гомеопатию. Краткая история развития гомеопатии в Украине. — Х.: Изд-во НФаУ, 2006. — 32 с.
6. Тихонов О.І., Пасічник М.Ф., Вишневецка Л.І., Калініченко Т.В. //Вісник фармації. — 2005. — №3 (43). — С. 41-44.
7. Товмасын Е.К., Гризодуб А.И., Тихонова С.А. Вопросы стандартизации гомеопатических лекарственных средств в Государственной фармакопее Украины //Матер. Междунар. конф. “Фундаментальные естественнонаучные дисциплины как основа гомеопатической медицины” (25-27 марта, 2005 г.). — Х., 2005. — С. 43-46.
8. Balis G.U. *Piacebogenic Aspects of the Doctor-Patient Relationship / The Behavioral and Practice of Medicine.* — Vol. 2. — London, 1998. — P. 407-464.
9. Everett Lucinda L., Birmingham Patrick K., Williams Glyn D. et al. //Pediatr. Anesth. — 2005. — Vol. 15, №6. — P. 455-460.
10. Ives G. //Br. Hom. J. — 2000. — №89. — P. 17-25.
11. Kostynska N. *The ways of clinical choice and further studies of remedies originated from plants* //Proc. 53-nd Congr. of the Liga Medicorum Homoeopathica Internationalis. — Amsterdam, 1998. — P. 12-14.
12. Poitevin B. //L' Homeopathie Europeenne. — 1999. — №2. — P. 39-43.
13. *The United State Pharmacopoeia XXIV ed. / The National Formulary.* — 2000. — 2569 p.
14. Ullman D. *Homeopathy and Managed Care; Manageable or Unmanageable* //Proc. 52-nd Congr. of the Liga Medicorum Homoeopathica Internationalis. — Seattle, Washington, USA. — 1997. — 120 p.
15. Woodward K.N. //Hum. and Exp. Toxicol. — 2005. — Vol. 24, №5. — С. 219-233.

Адреса для листування: 61002, м. Харків,
вул. Пушкінська, 53. Тел. (0572) 67-91-82.
Національний фармацевтичний університет

Надійшла до редакції 12.03.2007 р.